

BANKLARNING INNOVATSION FAOLIYATING RIVOJLANISHIDA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMINING O'RNI

Akbarova Faridaxon Ibroximjonovna

Andijon iqtisodiyot va qurilish instituti

"Ijtimoiy-iqtisodiy fanlar" kafedrasida assistenti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7393581>

ARTICLE INFO

Received: 19th November 2022

Accepted: 28th November 2022

Online: 30th November 2022

KEY WORDS

Innovatsiyalar, innovatsion iqtisodiyot, bank ishi sektor, Markaziy bank, innovatsion bank xizmatlari, korporativ boshqaruv, aktsiyadorlik jamiyati, kapital, moliya bozori, xususiyashtirish.

ABSTRACT

Ushbu maqolada bank faoliyatiga innovatsiyalarni joriy etish muammolari keltirilgan O'zbekistonda innovatsion iqtisodiyotni joriy etish sharoitida tizim; bank tizimida korporativ boshqaruvning joriy etilishi va xususiyatlari; korporativ boshqaruvni joriy etish muammolari va taklif va tavsiyalar ularni yo'q qilish uchun.

KIRISH

Mamlakatimizda iqtisodiyotning mutlaqo yangi tarmoqlarini yaratish, xususan, ularni boshqarish usullarini modernizatsiya qilish, ya'ni xalqaro biznes tamoyillarini joriy etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Banklar innovatsiyalarni yanada takomillashtirish va kengaytirish ustida ishlamoqda.

ASOSIY QISM

Iqtisodiyotni rivojlantirishning barcha bosqichlarida innovatsion loyihalarni moliyalashtirish masalalarini ko'rib chiqish bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biridir.

Innovatsion iqtisodiyot sharoitida korporativ boshqaruv tizimini shakllantirish va yanada takomillashtirish bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biridir. Korporativ boshqaruvni joriy etish va takomillashtirish orqali O'zbekiston kompaniyalari mumkin

yangi sifat darajasiga o'tish. Korporativ boshqaruvni rivojlantirish va bu tizimni takomillashtirish muhim masalalardan biridir.

Korporativ boshqaruvni takomillashtirish va uning o'ziga xos xususiyatlari shundan iboratki, jahon iqtisodchilari korporativ boshqaruvni raqobatbardoshlikni ta'minlashda hal qiluvchi kuch sifatida baholaydilar. Chunki bu ibora "guruh a'zolari o'rtasidagi interaktiv muloqot" degan ma'noni anglatadi. Bu boshqaruv samaradorligini oshirish uchun barcha ishtirokchilar o'rtasida faol aloqa o'rnatish, minoritar aksiyadorlar ulushini ko'paytirish orqali mulkni ijtimoiylashtirish, boshqacha qilib aytganda, uning faoliyatidan ozmi-ko'p manfaatdor bo'lgan barchani korxonalar boshqaruviga jalb etish demakdir. Bizga ma'lumki, korxonalarda zamonaviy

boshqaruv usullaridan foydalanish ularga mutlaqo yangi tuzilmani yaratish, aksiyadorlar, jumladan, minoritar aksiyadorlarning jamiyatni boshqarishdagi rolini oshirish imkonini bermoqda.

Bundan tashqari, aksiyadorlik jamiyatlari xorijiy menejrlarni jalb qilish imkoniyatiga ega bo'ldi, bu esa, o'z navbatida, korxonalarni modernizatsiya qilish, iqtisodiyotga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy sarmoyalarni ko'proq jalb etish orqali yuqori samaradorlikka erishishga xizmat qiladi. Aniqrog'i, pirovard natijada korxonalar bozor talab va taklifiga asoslangan yangicha yondashuvlar asosida faoliyat yuritadi. U muammolarni tezda hal etishga, yangi raqobatbardosh investitsiya loyihalarini amalga oshirishga, qo'shimcha aksiyalar va qimmatli qog'ozlar chiqarishdan daromad olishga intiladi.

Korporativ boshqaruvning yaxshi tashkil etilgan tizimi bilan, boshqaruvning shaffofligi, investitsiyalar samaradorligi ta'minlandi turli kompaniyalarda, aksiyadorlik jamiyatlarida, shu jumladan, jozibadorlik tijorat banklari. asosida korporativ boshqaruvni takomillashtirish bozor iqtisodiyoti talablari, ishlab chiqarishga investitsiyalarni jalb qilish jarayoni, asosida sifatli mahsulot ishlab chiqarishni ta'minlash javob beradigan mahsulotlar ishlab chiqarish uchun zarur bo'lgan texnologiyalarni qo'llash jahon standartlari talablari.

Bu, o'z navbatida, korporativ moliyalashtirish darajasini oshiradi boshqaruv. Korporativ boshqaruvning yuqori darajasiga erishish uchun banklar ko'p sahifali hujjatlarni ishlab chiqdilar: strategiyalar, biznes rejalar, kreditlash siyosati, depozitlarni jalb qilish va tariflarni belgilash; moddiy va nomoddiy rag'batlantirish to'g'risidagi qoidalarni ishlab chiqish ishchilar. Biroq, samarali korporativ boshqaruv muammosi

Bu nafaqat bankning ma'lum bir hududda hujjati yo'qligida, balki yagona mafkuradan mustaqil ravishda mavjud bo'lishida ham, texnologik va resurs bazasi.

Korporativ boshqaruvni takomillashtirishning ham dolzarbligi ko'pgina banklarda kuzatilgan. Korporativ boshqaruv tizimi mavjud bank boshqaruvida muayyan rol va ahamiyatga ega. Chunki u boshqaruv bankning iqtisodiy natijalariga ta'sir qiladi. Banklar mablag' to'playdi jamiyatlar va ularga mezbonlik qiladi. Ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda banklar firmalar uchun tashqi moliyalashtirishning juda muhim manbai.

Banklar, shuningdek, firmalarning korporativ boshqaruvni samaradorligiga ta'sir qiladi, moliyaviy bozorlarga bevosita kirish imkoniyati bilan.

Shuni ta'kidlash kerakki, samarali korporativ boshqaruvning asosi quyidagilar:

-da belgilangan vakolatlar va majburiyatlarning aniq taqsimlanishi bankning ichki hujjatlari;

- tegishli javobgarlik;

- bank boshqaruv organlari o'rtasida vakolatlarni taqsimlash va tarkibiy bo'linmalar, o'zaro nazoratni ta'minlash va oldini olish bank uchun salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin bo'lgan qarorlar;

- Kuzatuv kengashining yuqori malakali a'zolari va o'z vakolatlarini yaxshi biladigan bankning ijro etuvchi organi va mas'uliyat, ishbilarmonlik etikasining yuqori darajasiga rioya qilgan holda o'z vazifalarini bajarish.

Banklar rivojlanishida korporativ boshqaruvning muhim rolini ko'rish mumkin ichida:

- Moliyadan foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi, bu esa investitsiya, iqtisodiy ko'rsatkichlarni oshiradi o'sish, bandlik.

- kapital qiymatining pasayishiga va bank bahosining oshishiga olib keladi; bu esa o'z

navbatida sarmoya va iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi.

- operativ faoliyatni takomillashtirishga yordam beradi, qaysi resurslarni taqsimlashni, samarali boshqaruvni, yaratishni yaxshilaydi.

- davlat va firma darajasida past xavf, bu esa o'z navbatida kamroq bankrotliklarni, kamroq moliyaviy inqirozlarni ta'minlaydi;

- manfaatdor tomonlar bilan yaxshi munosabatlarni ta'minlaydi, umumi muhitni yaxshilashga hissa qo'shadi.

Bank sohasida korporativ boshqaruv muhimligini hisobga olib, O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan ushbu muammoga katta e'tibor qaratilmoqda e'tibor qaratadi va bu masalaga strategik rivojlanish maqsadi sifatida qaraydi bank tizimi. Asosiy e'tibor takomillashtirishga qaratiladi ichki nazorat tizimi, korporativ shaffoflikni oshirish boshqaruv va mulkdorlarning huquqlarini ta'minlash.

Yuqoridagi strategik maqsadlarga erishish uchun Markaziy bank quyidagilarni ta'minlovchi elektron ma'lumotlar bazasi yaratilishi kerak ma'lumot:

- banklarning moliyaviy holatini doimiy ravishda aks ettiruvchi ma'lumotlar bazasi va xavflarni baholash imkonini beradi;

- korporativ holatini baholash uchun ko'rsatkichlar ma'lumotlar bazasi boshqaruv va biznesni rejalashtirish, shuningdek shaffoflikni oshirish mulk tuzilmalari.

Tijorat faoliyatida korporativ boshqaruvni o'rganishga banklar, nafaqat Markaziy bank, balki boshqa jarayonning manfaatdor ishtirokchilari.

Korporativ boshqaruvning institutsional asoslarini hal qilishda tijorat banklari faoliyati, joriy etish va takomillashtirish yo'llari korporativ sifatda bank mijozlarga yangi turdagi xizmatlarni taqdim etishi va ularning sifatini oshirish, miqdorini oshirish

va yangi texnologiyalarni o'zlashtirish har bir birlik va xodimlar uchun mahsulot (xizmat) hajmi bo'ladi.

Shuni ta'kidlash kerakki, barcha tizimlarda bo'lgani kabi, korporativ tizimda ham boshqaruvda ba'zi muammolar mavjud. Bular:

- o'rtasidagi munosabatlarga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlarning nomukammalligi davlatning ishonchli vakili va ishonchli vakili davlat aktsiyalari;

- davlatning ishonchli boshqaruvini ta'minlashning murakkabligi aktsiyadorlik jamiyati va aktsiyalar paketini malakali tomonidan boshqarish mutaxassislar;

- jamoatchilikni korporativ boshqarish bo'yicha yetarli bilimga ega emasligi xodimlar;

- korporativ boshqaruv tizimining to'liq takomillashtirilmaganligi; bank tizimi.

Ushbu muammolardan kelib chiqib, quyidagi takliflarni berish mumkin va xulosalar:

- normativ-huquqiy hujjatlarni yanada takomillashtirish zarurati korporativ boshqaruv tizimidagi asoslar;

- davlat tomonidan tartibga solishning yuqori darajasiga bo'lgan ehtiyoj

Korporativ boshqaruv;

- ishtirokchilarning korporativ boshqaruvga ega bo'lish zarurati, ya'ni. asosiy kreditorlar, aktsiyadorlar, investorlar, turli darajadagi ta'sir bank boshqaruvi;

- tajribani samarali o'rganish va undan foydalanish zarurati xorijiy davlatlarning korporativ boshqaruvi.

Bularning barchasi, shubhasiz, mamlakatda amalga oshirilayotgan xususiylashtirish jarayonini tezlashtiradi, iqtisodiyotning turli tarmoqlariga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmini oshirish; aktsiyadorlik jamiyatini boshqarish samaradorligini tubdan oshiradi jamiyatlar, ularning strategik uchun ochiqligi va jozibadorligini ta'minlash

investorlar, zamonaviy korporativ boshqaruvda yangi ufqlarni ochadi.

Natijada mamlakatimizning iqtisodiy qudrati, saviyasi oshadi turmush darajasi o'sishda davom etadi.

XULOSA

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash kerakki, tizimdagi islohotlar yanada davom etmoqda korporativ boshqaruv samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi davlat va jamiyat hayotining barcha sohalarini liberallashtirish, eng muhimlarini amalga

oshirish mamlakatimizni modernizatsiya qilishning ustuvor yo'nalishlari.

Respublikada faoliyat yuritayotgan barcha tijorat banklari shaklda tashkil etilgan aksiyadorlik jamiyatlari, banklarning rivojlanishida esa korporativlikning muhim jihatlari mavjud boshqaruv.